

забезпечуючи їх конгруентність, а відповідно й високу ефективність їх результатів спільної активності.

Висновки. Отже, емоційний інтелект сукупність емоційних, комунікативних, регуляторних особистісних властивостей, що забезпечують усвідомлення, прийняття і регуляцію станів і почуттів інших людей і себе самого, опосередковують рівень продуктивності та успішності міжособових стосунків.

Міжособистісні стосунки це – зв'язки між людьми, що суб'єктивно переживаються і об'єктивно виявляються в характері й способах міжособистісної взаємодії, тобто взаємних впливів людей один на одного в процесі їхньої спільної діяльності та спілкування; саме завдяки міжособистісним стосункам поглиблюється психологічний і соціальний контакти. Емоційний інтелект відіграє важливу роль у формуванні та розвитку позитивних взаємин. Адже добре розвинутий емоційний інтелект допомагає розуміти інших людей, прояви їх емоцій, настроїв, вияви темпераменту, усвідомлювати їх мотиви і прагнення та ефективно з ними взаємодіяти

Література

1. Андреева И. Н. Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии. Новополюцк: ПГУ, 2011. 388 с.

2. Карпенко Є.В. Психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості : дис. д-ра психол. наук: 19.00.07. ІваноФранківськ, 2020. 497 с.

3. Люсин Д.В. Сучасні уявлення про емоційний інтелект / Под ред. Д.В. Люсіна, Д.В. Ушакова. *Соціальний інтелект: Теорія, вимір, дослідження*. М.: Інститут психології РАН, 2004. С. 29-36

4. Лящ О.П. Генеза емоційного інтелекту в юнацькому віці : дис. д-ра психол. наук: 19.00.07. Київ, 2020. С. 95–96.

5. Носенко Е.Л., Коврига Н.В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія. К.: Вища школа, 2003. 126 с.

6. Mayer J.D., Salovey P., Caruso D. Emotional Intelligence. New ability or eclectic traits? *American Psychologist*. 2008. September. P. 503–517.

ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОЯВУ АТРАКЦІЇ ДО ОДНОЛІТКІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Василенко Л.М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
mila777vasilenko@gmail.com*

Актуальність проблеми. Актуальність вивчення проявів атракції у підлітковому спілкуванні зумовлена тим, що у переважній більшості досліджень увага акцентувалася або на окремих аспектах проблеми атракції, або вивчалися «суміжні» процеси, які хоч і пов'язані з атракцією, проте не виступають прямим вираженням даного феномена у поведінці особистості.

Відкритим є питання основних причин виникнення атрактивного ставлення підлітків один до одного та зв'язку такого ставлення із емпатійністю та доброзичливістю у контексті спільної діяльності, ефективності міжособистісної взаємодії підлітків. Важливим є також вирішення проблеми зміни форми та змісту атрактивних проявів у контексті сучасних суспільних тенденцій, поширення інтернет-спілкування та культурної переорієнтації молоді.

Мета роботи – теоретично вивчити особливості атракції до однолітків у підлітковому віці.

Методика та організація дослідження. Для вирішення поставлених завдань у процесі виконання роботи застосовувалися теоретичні методи (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення науково-теоретичних та емпіричних даних).

Результати дослідження. За результатами проведеного теоретичного дослідження можна стверджувати наступне. Підлітковий вік є перехідним періодом від дитинства до зрілості. Якісні зміни, що відбуваються в інтелектуальній та емоційній сферах особистості підлітка породжують новий рівень його самосвідомості, потреби у самоствердженні, рівноправному і довірливому спілкуванні з ровесниками і дорослими.

Кардинальні зміни в структурі особистості підлітка зумовлюють його особливу здатність до засвоєння норм, цінностей та способів поведінки, притаманних світові дорослих. Відбувається переорієнтація з норм і цінностей дитячої поведінки на дорослі, вироблення особистісних новоутворень, які відіграють особливу й вирішальну роль в оволодінні підлітком соціальною ситуацією дорослого. Підліток відкриває для себе свій внутрішній світ, ідентифікує себе в соціумі, обирає життєвий шлях на основі ціннісного самовизначення. Особливо актуальними в період дорослішання є потреби особистості у самоствердженні, самовираженні, самореалізації і саморозвитку. Відбувається формування самооцінки, рефлексії, формування «Я-концепції» [5].

Міжособистісна взаємодія підлітків має певні особливості. У підлітковому віці найбільш значимими є відносини з однолітками. Провідний мотив взаємодії з однолітками – потреба бути визнаним ними. Поступово спілкування з товаришами усе більше виходить за межі навчання і школи, включає нові інтереси, заняття, захоплення і перетворюється в самостійну і дуже важливу для підлітків сферу життя. Взаємодія з товаришами стає настільки важливим що навчання відсувається на другий план, можливість спілкування з батьками виглядає вже не так привабливо.

Інтимно-особистісне спілкування є провідною діяльністю особистості на цьому віковому етапі і визначає поведінку підлітка вдома, в школі, у групі однолітків. В реальних міжособистісних контактах розкривається весь спектр якостей особистості, її комунікативний потенціал, соціальна значущість, виявляються симпатії та антипатії, любов і дружба, сумісність і несумісність, привабливість і ворожнеча [4].

Міжособистісні стосунки підлітків забезпечують їм простір діяльності,

необхідний для реалізації своїх потенційних можливостей у різноманітних сферах буття. Психологія спілкування в підлітковому віці будується на основі суперечливого переплетіння двох потреб: відокремлення і афіліації, тобто потреби в приналежності, включеності в якусь групу чи спільність [3].

Феномену підліткової дружби притаманна ідея винятковості, екстраординарності, перевищення певних правил і норм. Змістом дружньої комунікації є глибока відвертість, повна взаємна довіра, розкриття власного «Я». Симпатія – це стійке позитивне (схвальне, гарне) ставлення до кого- або чого-небудь, виявляється у привітності, доброзичливості, замилюванні, що спонукає до спілкування, надання уваги, допомоги (альтруїзму). Причини виникнення симпатії можуть бути усвідомленими й мало усвідомленими. До першого належить спільність поглядів, ідей, цінностей, інтересів, моральних ідеалів. До другого – зовнішня привабливість, риси характеру, манера поведінки тощо, тобто атракція [2].

Атракція – це позитивні почуття, які одна людина відчуває до іншої. До чинників виникнення атракції у підлітків відносять: властивості суб'єкта атракції; зіставлення властивостей об'єкта й суб'єкта атракції; особливості взаємодії; особливості ситуації спілкування; культурний і соціальний контекст; час (динаміка розвитку відносин у часі).

Атракція формується у процесі спілкування та соціальної перцепції, що зумовлені внутрішніми (потребами, мотивами, оцінками) і зовнішніми (фізичною привабливістю, схожістю індивідуальних характеристик, підтримкою та взаємодоповнюваністю) чинниками. Така структура атракції та її вияв є притаманним для будь-якого віку й особливого значення вона набуває у підлітковому віці [1].

До рівнів атракції можна віднести симпатію, дружбу, кохання. Розвиток цих рівнів зумовлюється соціальними установками особистості спільною діяльністю, а найголовніше – досвідом у спілкуванні.

До структурних компонентів атракції підлітків відносяться: когнітивний, що базується на уявленнях, знаннях про вияв атракції до однолітків у підлітковому віці, досвід атракційних стосунків з однолітками; емоційний, який містить у собі образи, емоції, почуття, що формуються при появі атракції до однолітків; поведінковий – виявляється в мотивах, установках і реальній поведінці, що відображає емоційну забарвленість міжособистісних стосунків підлітків з однолітками [3].

Для дослідження прояву атракції у підлітковому віці пропонуються методики типу опитувальники, що визначаються як тип методик, які складаються з набору пунктів, що не мають правильної відповіді, а характеризуються лише їх частотою і спрямованістю. Для дослідження можна запропонувати використання наступного методичного комплексу: «Шкала емоційного відгуку» (за А. Меграбіаном, Н. Епштейном); «Шкала доброзичливості» (за В. Кемпбелом); методика діагностики рівня емпатійних здібностей (за В.В. Бойко); «Емпатійність підлітка» (за В. Маценком, модифікація І. Юсупова) та «Шкала кохання і симпатії» (за З. Рубіним) [5].

Висновки. Виникнення атракції у підлітковому віці пов'язано з провідною діяльністю даного віку – інтимно-особистісним спілкуванням. Прагнення підлітків встановлювати тісні дружні стосунки з однолітками засновані на пошуку схожості, розуміння, підтримки та підпорядковується взаємному тяготінню підлітків один до одного. Для виникнення міжособистісної атракції важливим є вплив таких якостей, як доброта, справедливість, мужність та самовідданість.

Література:

1. Киреева З.А. Социально-психологическая структура аттракции и ее влияние на социометрический статус личности: дисс. ... кандидата психол. наук: 19.00.05. Курган, 2008. 148 с.

2. Кленчу А.М. Провідні тенденції у вивченні проблеми атрактивності особистості. Матеріали II Всеукр. психол. конгресу Присвяченого 110-річчю від дня народження Г.С. Костюка. (Київ, 19-21 квіт. 2010 р.) К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. С. 119–123.

3. Коваленко О.Г. Атракція та зовнішня привабливість підлітків. *Проблеми загальної та педагогічної психології*: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. К., 2006. С. 137–142.

4. Колесов Д.П. Современный подросток: учебное пособие. М.: МПСИ Флинта, 2003. 257 с.

5. Психологія розвитку особистості у підлітковому та ранньому юнацькому віці: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [Н.О. Гончарова, Ю.Л. Горбенко, Ю.І. Калюжна, В.А. Лавріненко, М.М. Мельничук, О.Г. Мирошник, Н.М. Мишко, В.Ф. Моргун, Л.Г. Перетяцько, М.М. Рева, К.В. Седих, М.М. Тесленко, І.Г. Тітов, Т.Є. Тітова, А.С. Харченко, Н.О. Чайкіна, Т.А. Яновська]; за ред. К.В. Седих. Полтава: Астроя, 2018. 342 с.

ОСОБЛИВОСТІ КАР'ЄРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Верхогляд Т.О.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
t.verhohlyad.dg@gmail.com*

Актуальність проблеми. Тенденції розвитку сучасного суспільства зумовлюють постійне підвищення значимості професій типу «людина-людина», до яких відноситься і професія практичного психолога. Особливості роботи та вимоги до фахівців-психологів за останні 20 років зазнали значних змін у зв'язку із кардинальною трансформацією соціально-політичного та економічного ладу у нашій країні, а також із все більш інтенсивною інтеграцією України до світової спільноти. Становлення майбутнього психолога в процесі підготовки у виші включає в себе не тільки набуття певних знань та навичок, а й формування професійно-орієнтованих установок, інтересів, ціннісних орієнтацій та спеціальних навичок, необхідних у подальшій роботі.

Специфіка кар'єрних орієнтацій висвітлена у працях А.А. Гойко, О.А. Столярчук [1], цілісне бачення даного процесу подане у